

Interviu Georgeta Eleonora Crăciun

Audio 36 de minute

Alexandru Frandeuș – F

Georgeta Eleonora Crăciun – C

C: În anul 1951, a doua zi de Rusalii venisem de la școala eram la Valcani, clasa a V-a. La Beba nu era școală și dimineața pe la ora 5, 4 jumate – 5 ne-a bătut în poartă și când colo erau miliția și cu ceva delegați care ne-a spus să încărcăm într-o căruță, comuna Beba Veche neavând gară în sat, ce încape într-o căruță, că ne scoate din sat. Cei care au avut gări în sat s-au dus și și-au umplut un vagon. Noi din Beba, numai ce a încăput într-o căruță, fără mobilier deci... haine de pat, haine pentru noi cât s-a putut și vaca legată de căruță. Ne-a dus la gară la Valcani.

F: Și... v-a spus care e motivul?

C: Nu ne-a spus nimic. Numai atâta... eu eram un copil de 11 – 12 ani... și când am ieșit în mijlocul satului, pe bărbați, pe tata l-au luat și am rămas eu cu mama și pe rând am mers până la Valcani, în spatele căruții, când eu, când mama ca să mână vaca, că am pus și vaca acolo cu noi. Și pe tata... n-am știut ce-i cu el am crezut că... l-au luat de tot, defapt pe bărbați i-au luat și i-au dus să facă inventarul la ce a rămas acasă. Care oricum, cu inventarul ne-am ales și ne-au dus, ne-au pus în vagoane, vagoane de marfă. Noi, cei din Beba am fost 4, 5 familii într-un vagon. N-am avut mobilier, n-am avut decât ce a fost într-o căruță. Cei din comunele care au avut gară în sat și-au umplut un vagon.

F: Ați putut să luați vaca... ?

C: Da, a fost separat vacile și caii. Or fost vagoane pentru animale și înainte de a porni vagoanele l-o adus pe tata și ne-a spus (am crezut că numai vine) că l-au dus să facă inventarul și bărbații au făcut cu rândul pază la animale au trebuit să le pună și ceva fân și o săptămână ne-a tot dus cu trenul... Ne-a dus, nu s-a oprit în gară, s-a oprit mai așa, lateral pe linii din astea de marfă și ne ținea până se făcea loc la tren, la vagoanele noastre. Și ne-a tot dus, ne-a tot dus. N-am știut, o săptămână am tot mers cu trenul, noi din Beba am fost ultima comună, pe urmă am aflat. Ne-a dus dincolo de Galați, la Frumușița, acolo ne-a coborât... Frumușița era pe dealuri, Frumușița, Șivița.

F: V-a dat de mâncare, săptămânile respective?

C: Nu ne-a dat nimic. Am făcut noi, ce am avut, ca bănașanul: cu șunca, cu clisa și am pornit, pe un drum de pe dealurile românești se vedeau dealurile rusești, defapt era Prutul și pe urmă era Rusia. Am crezut că ne duce în Rusia, dar am ajuns într-un lan de grâu... înainte de...

F: Graniță

C: grăniță și erau deja puși stâlpi, fiecare a primit o bucată. Și ai tăiat și grâul ăla a fost al tău, o bucată pentru casă și un pic pentru grădină, asta a fost și atunci au venit și ne-au spus să ne facem colibe. Ne-au arătat și l-au adus și pe tata, ne-au arătat unde este stuf, fiindcă locul ăla a fost lacul Brateș. Dar au desecat porțiune din lac și noi am fost pe locul ăla, era Gostat-Brateș, că pe urmă acolo s-a lucrat la Gostat-Brateș și ne-am făcut colibă, colibă cu stuf. Bordei săpat în pământ și acoperit cu stuf. A fost și mătușa sora a lui mama lângă noi și pe mine m-a botezat verișoara primară, fiica lui mătușa, mult mai mare ca mine, era deja căsătorită și ea mă botezase și ea era în Craiova. Și înainte de a începe școala, ea a venit acolo și m-o luat pe mine și m-a dus la Craiova și m-a înscris la școală acolo, dar nu au durat 3-4 săptămâni că m-or căutat. M-au căutat și au venit și m-au dus înapoi. Așa că... am făcut școală, că pe lângă că ți-ai făcut tu casă, o trebuit și muncă voluntară ca să se facă: școală, primărie, dispensar.

F: Câți erați într-o casă?

C: Fiecare familie și-o făcut casă... casa lui. Prima dat ne-am făcut bordei și pe urmă casă... tot așa cu pământ bătut, acoperită cu stuf. Oricum până când a venit toamnă târziu am avut făcută casa și pe mine m-or dus și m-or adus înapoi că m-au căutat. Și un copil de 11 ani o fost căutat și m-au adus înapoi și am făcut acolo clasa a VI-a și a VII-a. Și pe urmă m-am înscris la Galați la școală dar nu m-au primit. Am făcut fără frecvență un an. Nu m-au primit că am fost deportată... nu... era voie să ieși 5 km. Deci, 5 km aveai voie să părăsești.

F: Cine preda la școală?

C: Tot dintre cei deportați... au fost și profesori, de acolo au fost și dascălii...â

F: Au venit și din alte orașe ca să...

C: Nu! Nu! Nu! Am fost sus pe dealuri, satele vechi... aici era partea lacul Brateș, desecat. Acolo ne-au pus pe noi, Exact spre ruși acolo era Prutul, pe malul Prutului. A fost acel Gostat, Gostatu-mare unde s-au dus la lucru părinții mei și în vacanțe și eu. La grădinărit am fost, ce să spun și la orezărie. La orezărie mare și acolo ne băga pe copii, pentru că ne plăcea în apă, la plivit orezul

F: Erau numai din Beba Veche, acolo?

C: Nu, erau mai multe comune.

F: Mai multe?

C: Desigur, Beba Veche, Checea, din Pustiniș... numai știu, mai multe comune erau. Cu astea din Checea și acum mai țin legătura cu fostele mele colege de acolo. Noi ca și copii n-am realizat ce dureros o fost, știi... copiii sunt copii. Pe urmă când m-am înscris la Galați și nu m-au primit... am simțit că parcă suntem însemnați. Și după 5 ani ne-o lăsat acasă și atunci... eram déjà, noroc că am fost primită cu cunoștințe, am fost destul de mare când m-am dus la această școală normală medie de contabilitate de la Oradea și...

F: Așa prin relații ați reușit să intrați acolo?

C: Da, că eram învârstă, depășită... eram 17 ani. 11 plus 5... 16 și când am început...

F: Ce v-au povestit părinții despre experiența lor? Cum li s-a părut?

C: Că au fost traumatizați, îți dai seama cât au fost de traumatizați, părinții! Și eu m-am maturizat mult mai timpuriu pentru că oricât am simțit, mama s-a îmbolnăvit foarte tare, din această experiență și pe urmă toată viața au tras cu...

F: Și alte amintiri din aceea perioadă, ceva care v-a rămas în minte?

C: Da, erau și mulți nemți și s-a făcut cămin cultural. Uite totuși tineretul... făceam serbări, programe, baluri. Mă luptam cu ai mei să mă lase la bal, eram prea tânără. Da și problema care a fost?! De două ori ne-a scos afară. Prima dată a fost alarmă falsă și ne-am mutat în comunele de după deal. Ne-au băgat la oameni în sat, la moldoveni. În orice caz, eu am o părere și o amintire despre moldoveni, foarte bună. Și acum îmi vine să plâng când îmi aduc aminte. Ne-au primit în casele lor (un bănațean nu te primea). Ei stăteau în casa mică, erau o grămadă aveau vreo 6 copii, bine erau și la școală, deja terminați dar 4 erau acasă. Și ne-au primit pe noi (ne-au scos că se revărsă Prutul), rupsese digurile dar... Prima dată nu a ajuns în sat și ne-a dus înapoi. Și ne-a pus la oameni în casă, ne-au primit și ne-au dat: soba mare cum zice în Banat. A doua oară când ne-a scos, într-adevăr s-a rupt digul și a inundat satul. Ori noi care nu am avut mobilier, decât făcut de tata, nu era foarte îndemânat. Din lemne, prima dată a făcut un pat de 3 persoane, o săptămână la rând am picat din pat, s-a rupt, când ne-am urcat 3. După aia a desfăcut și a făcut două, nu era îndemânat la astea și dacă ne-a scos din sat, ne-am luat țoalele și restul a rămas acolo. Acei oameni foarte sufletești, a doua oară într-adevăr s-a revărsat Prutul, a acoperit satul. Și după aia ne-a lăsat acasă, ne-a și dat drumu acasă.

F: Ați aflat din ce cauză ați fost deportați?

C: Chiaburi, din cauza averii, pământului, pe ăștia i-a deportat. Numai știu de la câte hectare în sus... în orice caz, am fost considerați chiaburi. Pe chiaburi și pe unii, au fost câteva familii,

nici nu știu, una sau două care nu au avut averi... nu știu cât ca să-i deporteze. Erau considerați contrabandiști cu ungurii, cu sârbii. Acolo în graniță și pe... au fost vreo 2-3 familii.

F: La întoarcere ați primit casa înapoi?

C: Am primit casa înapoi, bineînțeles o casă mare care a fost magazie de gostat. Acolo au fost băgate grânele... ani la rând s-au chinuit ai mei să scoată șoarecii, să astupe gropile. Ști când e o magazie cu cereale, îți vin șoareci, șobolani

F: Rozătoare

C: Dar am primit-o înapoi.

F: V-au confiscat pământul sau mobilierul care era în casă?

C: S-a furat

F: De vecini?

C: Noi am avut o cameră, era o mobilă foarte scumpă și frumoasă care am dus-o la vecini. Că tot așa, din cauza cotelor venea și îți lua din casă. Și când ne-am întors, vecinii ne-au dat-o înapoi. Într-o cameră am avut mobilier și pe urmă cu timpul și-au cumpărat ai mei și au făcut din nou.

F: După aceea s-a mai întâmplat ceva evenimente neplăcute? Ați mai fost percheziționați?

C: Nu

F: Întrebați... ?

C: Nu, am fost duși, s-au înscris în colectiv și la coloz părinții mei și eu după un an m-am dus la Oradea la școală. Am avut noroc că fratele meu, era în Sânnicolau, era căsătorit și era pe la U.J.C.C. Ști ce însemna? Uniunea județeană a cooperativelor de consum. Pe vremea aia era contabil șef. El mi-a aranjat la Oradea, la școală și... așa. El mi-a aranjat să mă înscrie, că pe urmă examenele le-am dat eu că nu aveam încotro.

F: Alți membrii din familie, ceva rude mai îndepărtate: mătuși, unchi, verișori, au fost deportați?

C: Da, sora lui mama a fost deportată. Familia unui frate de-a lui mama nu a fost deoarece murise și a avut mai mulți copii și s-a împărțit averea și nu a fost el. Pe urmă a mai avut un frate care era deja în Timișoara, nu avea nimic cu deportații, nici ăla n-a fost. Mătușa, sora lui mama a fost, cu familia și ceva verișori au mai fost. Nu știu de la câte hectare de pământ i-a considerat chiaburi. Noi aveam 40 de lanțuri, nu știu câte hectare sunt... 20 și nu știu câte. 1 lanț și $\frac{3}{4}$ e un hectar. Asta știu

F: Mai știți cum era clima acolo?

C: Era foarte rece iarna, erau niște vânturi de trebuia tata să mă ducă de multe ori până la școală, așa de tare trăgea... Fiind între 2 dealuri, Rusia și dealurile românești. Noi am fost pe valea aia a Prutului, unde ți-am spus că a fost și lacul Brateșu, trăgea un vânt că nu puteam să merg. Trebuia să vină tata să mă ducă la școală și zăpezi. De multe ori dimineața, iarna, ne uitam pe geam să vedem. E cumva acoperită intratea cu zăpadă? Putem ieși, că atunci se făceau nămeți, ști?! Și atunci vecinii se uitau, care aveau liberă ieșirea cu lopeți se duceau și făceau drum la cei care erau acoperiți. Așa niște vânturi trăgeau acolo, când ninge. Multă zăpdă era iarna, multă... nu am mai văzut aicea atâta zăpadă și noroaie pentru că... Nu au fost trottoare, pământ. Pământul ăla care a fost cândva lac, îți dai seama ce cleios era

F: Și era terenul de grădinărit?

C: Un pic de grădină, nu... Vara lucram și eu, ori la orezărie ori la grădinărit, în vacanțe și părinții un Gostat mare, Brateș așa i-a și zis. Acolo se lucra.

F: De acolo se primeau bani?

C: Da, li se plătea, era cu normă, nu chiar ușor. Făceau un bănuț pentru trai.

F: Acolo era la orezărie, lucrau?

C: Era și orezărie, gostatul ăla avea și orezărie. La orezărie mai mult eu am fost ca și copil. Tata nu, tata se ducea la coasă, la sapă. Erau și porumb și grâu, toate... un gostat mare de tot.

F: Da, aveau suprafețe întinse.

C: Suprafețe întinse aveau, da. Și ăia din comună puțini veneau să le lucra la gostat... Țștia de la gostat la prins foarte bine să lucre bărăgăneștii, că avea un pic de loc și făceau a le lor. Erau pe deal, pe dealuri.

F: Cam câți locuitori erau în sat?

C: Nu știu să spun.

F: Cam câte case erau?

C: Erau de prin...

F: Erau mai multe străzi? Era o stradă principală?

C: Erau mai multe străzi. Noi am stat pe strada 11 și 12 străzi erau. Casele erau uniforme, toate acoperite cu stuf și făcute tot așa, stâlpi și stuf... între ei băgat pământ. Cum se face pentru văiugă. Pământ din ăla...

F: Bătătorit

C: Da, da. 12 străzi, noi am stat în strada 11. S-a făcut și primărie și dispensar... miliție, era miliție pe vremea aia.

F: Și miliția, era acolo? Stătea permanent în sat? Sau veneau când și când în sat?

C: Asta numai știu, știu că erau acolo. Nu erau dintre deportați. Erau din oamenii liberi. Nu știu dacă au stat acolo și au adus familia, or stat pe acolo... era o bucată nici nu mai știu cât... 4-5 km de la noi până la dealuri, la satele vechi. Era o bucată, acolo era șosea, pentru că era șoseau de la satele de pe dealuri, la gară, gara Frumușița, până la gostatul ăla mare care era pe malul Prutului. Acolo era făcută șosea. În sat nu aveam nici trotuar, nici... pământ, aveam cuțitul de lemn și așa mă duceam la școală, cu cuțitul de lemn. Când ajungeam acolo să curăț păpușii și când veneam, când era așa vânt, tata mă ducea. Când era ploaie și noroi eram cu cuțitul după mine și curățam papucii. Era pământ din ăla, negru, cleios.

F: Din ăla care se prindea de încălțăminte.

C: Se prindea, abia de îmi mai ridicam picioarele. Eu mică, slăbuță.

F: Apă aveți acolo? V-ați făcut fântâni?

C: S-au făcut fântâni, a fost organizat altfel, a fost făcut primărie, dispensar, miliție. Tot cu oamenii din sat, cu muncă voluntară. Îți făceai casa ta, dar 2 nu știu cât... 2 zile pe săptămână trebuia să fi la muncă voluntară. A doua zi de Rusalii până au venit vremurile reci, trebuia să ai gata. Coliba dacă au venit vânturile elea ți luat-o cu tot.

F: La început dormeați așa sub cerul liber!

C: Absolut, sub căruță.

F: Sub căruță.

C: Sub căruță, acum ști cum, în 3 zile și-au făcut coliba și totuși ai avut deasupra. Am avut noroc că nu au venit ploile elea că... n-au venit până când ăștia au putut să ridice o țară de casă.

F: Erau puternice ploile acolo?

C: Da și pământul fiind așa de cleios, din ăla negru cleios. Era dezastru, cu cuțit de lemn așa mă duceam.

F: Mai știți cum era atmosfera în sat? Ce ziceau copiii?

C: Ce să zică dragă, tineretul tineret, bătrânii săracii se necăjeau, plâneau, nu era tot una. Tineretul cu căminul cultural, s-au făcut baluri. Programe făceam și de la cămin și ăștia de la școală. Or fost mulți nemți, multe familii de nemți, să ști că ei ni-or... cu programe și cu...

F: Ei au organizat?

C: Ei erau organizatorii, din Checea, din Cărpiniș au fost.

F: Se înțelegeau așa, între ei?

C: Da

F: Cu toate că nu se cunoșteau.

C: Ști cum, necazul i-a unit. Atmosferă destul de plăcută, nu s-au dușmănit, nu s-au...

F: Ați primit ceva compensație? Sau ceva bani că ați fost deportat?

C: Păi primesc acuma.

F: Primiți acuma.

C: Primesc aproape o pensie, încă... pentru anii din Bărăgan

F: Bărăgan. Mai știți pe cineva dintre prietenii, prietenele care le-ați avut acolo care mai țineți legătura?

C: Mai țin legătura cu niște fete din Checea. Ăștia de la Beba iară îi știu. Cei de vârsta mea s-au împărășiat, au plecat dar mai țin legătura.

F: Și mai povestiți, despre cum a fost atunci?

C: Păi ști cum, nu prea mai ajungem, mai vorbesc la telefon. Mai rar ne vedem. Păstrăm așa legătura, am pe Sidi, pe Olimpia din Checea.

F: Și iarna cum făceați focul? Aveați stufăriș sau cum făceați?

C: Ne-am făcut cuptor ca de paie și atunci s-or adus stuf și paie de la gostat de acolo. După ce se treiera ne lăsa să luăm paie și făceam foc în sobă ca la sat, nu cu lemne. Și lemne, erau pădurile acolo, se duceau și culegeau de pe jos pentru gătit. Aveam șporei cum i zice la Banat și acolo făceam cu lemne și cu cicani.

F: Cu ce?

C: Cu ciocanim de la porumb, cocenii. În Banat îi zice ciocani. Cu astea se făcea la mâncare și... Noi copii nu am fost așa afectați ca părinții.

F: În perioada comunistă s-a spus cumva la fabrică că ați fost deportată sau... ?

C: Când am venit înapoi să ști că nu am mai avut probleme. M-am dus la Oradea la școală și un an am fost la Cenad contabilă la cooperatie. Pe urmă am venit la Sânandrei, nu am stat mult și am venit la Timișoara. Nu am avut, să ști că nu am avut probleme din cauza la... am nimerit oameni de treabă peste tot mi-o trebuit... a apărut că am fost...

F: Când vă duceați cu fișa.

C: M-or făcut și membră de partid.

F: Trebuia să intrați în partid ca să...

C: Da, da,

F: Ca să obțineți o slujbă.

C: Nu, am avut slujbă, fiind în serviciu m-au băgat în partid. Mi-am văzut de treabă și ști că... au venit și mi-au propus și mi-a fost frică să zic nu.

F: Da, ca putea să...

C: Să interpreteze...

F: Au fost deportați și în altă parte? În Rusia?

C: Nu știu, au fost deportați... de dla noi de la Beba, nu. Am auzit că au fost și ăia pe criterii politice. Noi nu am avut politic, părinții mei nu au făcut politică, pe criterii de avere.

F: Nu au fost înscriși în partid.

C: Nu, nu a fost în nici un partid tata. Deci numai pe criterii de avere. În Rusia au fost ceva, dar pe criterii politice, au fost duși în Rusia, nu pentru avere. Prima dată, o fost și la Beba, o fost unu... moșier socotit, unul singur. Țăla a fost dus, nu în Bărăgan... i-a luat tot și l-au dus în Ardeal, nu știu unde. S-a stabilit acolo și pe urmă or venit cu noi chiaburii. De la anumit, nu știu cât pământ o fost socotit moșier și restul tot așa de la nu știu cât, chiabur.

F: 10 hectare

C: Așa puțin... mai mult

F: Nu știu, nu pot să zic că știu dar știu că ai mei au avut 40 și ceva de lanță, așa se.... câte hectare sunt alea, nu știu. 21, 22 cam așa ceva de hectare socotit.

C: Părinții s-au întors și au muncit la cooperativă. La colhoz, le-a dat înapoi parte din pământ. Nu tot, numai știu cât le-o dat, care l-au băgat la colectiv și au lucrat acolo.

F: Erau obligați să plărească și cote.

C: Da, asta înainte de a ne duce. Când s-a băgat la colectiv numai, atunci numai ai avut nimica. Ai dat pământul la colectiv și atunci înainte de a pleca avea niște cote de putea să le dea. Și venea și îți lua tot de acasă. Trebuia să ascundă, ce o avut făcut ascunzătoare, ce am avut făină pentru pită. Ca să nu le ia tot.

F: Că lua tot

C: Tot îi lua.

F: Erau perioade grele de viață.

C: Foarte grele, cu cote atât de mari că nici vorbă să scoată atâta recoltă, cât era cota. Unde să-ți mai rămână să mănâci ceva? Pentru animale....

F: În Timișoara mai aveți cunoscuți care au fost în Bărăgan?

C: Nu... aveam pe una dar nu știu unde locuiește, nu-i am adresa, care a fost tot acolo cu noi. Erau doi frați gemeni și așa am știut de sora, nu știu numele și aia a fost în Bărăgan. S-au cam împrăștiat, în Sănnicolau, una care mi-a fost prietenă, unguroaică Beji, nu au avut avere. Aia au fost duși pe criterii de contrabandă.

F: Din cauza asta au fost duși.

C: Da, da, că se duceau pe la unguri, ști cum... își mai făceau oamenii pentru de-ale gurii. Beji Abraham, mai sunt în Beba câteva familii din cei deportați. Eu am un nepot acolo, băiatul fratelui meu, e inginer agronom acolo. Mă duc și eu o dată, de două ori pe an... că numai am altceva.